

سخن سردیبر

در بین جغرافیدانان غربی که در باره ایران به مطالعه پرداخته‌اند، نام اکارت اهلرس^۱، جغرافیدان برجسته آلمانی، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. او از تابستان ۱۳۴۶ که برای نخستین بار به ایران قدم گذارد، تاکنون که بیش از ۴۵ سال از آن زمان می‌گذرد، در کنار آثار ارزشمند در باره دیگر مقوله‌ها، پیوسته با علاقمندی ویژه به مطالعات خویش در باره ایران ادامه داده است. طی این مدت، مقاله‌ها و کتابهای متعددی در باره شهرها، روستاها، مناطق و کل سرزمین ایران منتشر ساخته است که تنها نام و مشخصات این مجموعه، فهرستی بلندبالا، بل کتابچه‌ای را شامل می‌گردد.

نخستین مقاله‌های او در باره "تراسهای دره چالوس" (۱۳۴۸)^۲ و "استپهای ترکمن‌نشین" (۱۳۴۹)^۳ هنوز از مقاله‌های خواندنی در این زمینه‌هاست. او از صاحب‌نظران، بلکه صاحب‌نظریه در جغرافیاست. گستره وسیع مطالعات او در باره ایران، از شهر و شهرنشینی، روابط و مناسبات شهر و روستا، تا زندگی روستایی و عشایری، جایگاه وقف و ... در سطح بین‌المللی از مآخذ بنیادین در این زمینه‌های تحقیقاتی به‌شمار می‌روند. شاید گزاره نباشد که بگوئیم، تاکنون هیچ جغرافیدانی در این چنین گستره‌ای با حجمی پُر بار و با چنین پشتکاری در باره ایران و ایرانی دست به بررسی و مطالعه نزده است.

در واقع، دوستی و هم‌درسی اهلرس با استاد بزرگوار، دکتر ایرانیپور جزینی، پای او را به ایران باز کرد و سالها بعد، از همین طریق بود که شاگردان ایرانی اهلرس به ادامه تحصیل در آلمان ترغیب و حمایت شدند: شادروان دکتر مصطفی مومنی، دکتر محمدتقی رهنمایی، دکتر علی سلطانی، دکتر محمدحسن ضیاء توانا و نگارنده این یادداشت، شاگردان ایرانی او بوده‌اند که اگر گزاره نباشد، هر یک از ایشان نیز به نوبه خود، در پیشبرد جغرافیای نوین در ایران سهمی مشخص برعهده داشته‌اند.

اهلرس ایران و ایرانیان را بسیار دوست می‌دارد؛ او پیوسته ایران را موطن دوم خود می‌خواند. دوستان ایرانی اهلرس بارها شاهد بوده‌اند که گاهی فقط نام ایران، اشک به چشمانش آورده است.

استاد اهلرس به‌زودی به سن ۷۵ سالگی می‌رسد، هرچند هنوز از شادابی علمی و شوق مطالعه و کار در باره جغرافیا دست برنداشته است. سخنرانی او در آخرین کنگره جغرافیدانان جهان در کلن (آلمان) در سال ۲۰۱۲^۴ شاهد این مدعاست؛ هرچند او خود این سخنرانی را در نامه‌ای دوستانه، با طنز همیشگی‌اش، نوعی "آواز قوی" علمی^۵ خوانده است.

عباس سعیدی

1. Eckart Ehlers
2. Erdkunde, 23, 1969, S. 215-229
3. Tuebinger geographische Studien, H. 34, 1970, S. 229-242
4. Down to Earth - Geography in the Anthropocene

۵. کنایه از این گفته که قو به هنگام رفتن از دنیا، بهترین آواز خود را می‌خواند.